

LAUPÄEV, 23. juuni 2018

Jaaniõhtu lugu

Rahvajutud kõnelevad jaanitulede tava tekkest, et olnud tublil mehel poeg Jaan, kes kasvas koos mõisniku ilusa tütreaga. Koos nad mänginud lapsena, teinud kõike koos. Siis asunud tüdruku vanemad elama teispoole laia jõge, kus olnud elu-olu parem. Tüdrukul oli kahju armastatud kodupaigast lahkuda, rääkimata mängusõbrast – poisist. Vanemad pidid teda lausa lahti kiskuma, et ära minna – ja poisi vanemad oma last tagasi hoidma, et see tüdrukuga kaasa ei läheks.

Käisid mõlemad lapsed pärast tutvuse katkemist jõe kaldal vaatamas-ootamas, kuid ei näinud teineteist. Saatsid lindudega teineteisele tervisi, aga linnud ei osanud inimkeeli kõneleda ja ei saanud lapsed sõnumeist aru, ehkki taipasid, et linnud pole niisama lennanud.

Aastate möödudes said endiste laste asemele korraga päris suured inimesed. Ikka aga käisid tüdruk ja poiss laia jõe ääres teineteist ootamas ja lindudega sõnumeid saatmas.

Jõe ääres elas ka nõid, kes keetis oma pajas arstirohtusid. Neid juues oskas ta ka loomade ja lindude keelt ja tema rääkiski poisile lindude teateid kuulates, et tüdruk teda ikka taga igatseb.

Sel jõepoolel, kuhu poiss oli jäänud, läkski elu raskeks. Maale ilmusid võõrad sõjamehed, sundisid poissi orjatööle ja ähvardasid vägivallega. Poiss pidi koos kaaslastega metsa langetama ja puid langetama. Kõige selle juures ei olnud unustanud ta tüdrukut.

Poiss kuhjas kokku kõrgeid risuhunnikuid. Kaaslastele jutustas oma igatsusest ja et, kui ta läheb teisele poole jõge tüdrukut otsima, siis peaksid teised risuhunnikud

süütama, et ta näeks tagasiteed. Langetatud puudest ehitas ta parve, et teisele kaldale sõuda.

Jõe teisel kaldal oli elu aga tõesti parem, seal korjas tüdruk teiste omasugustega üheksat sorti lilli. Seda tegid nad nõia õpetuste järgi, kes nendele ilmus. Tüdrukud punusid pärgi ja tantsisid. See oli salatoiming, mille juures ei tohtinud sõnagi rääkida. Enne majäämist panid tüdrukud pärjad pea alla, et siis unes näha tulevast kaasat. Kõik teised nägid unes poisse, aga üks mitte, olles selle üle õnnetu. Siis jõudis poiss üle jõe parvega ja see ei olnud mitte uni, vaid tegelikkus – et tüdrukut kosida. See oli nii vägev sündmus, et tüdrukul polnud kahtlustki – ta peab poisiga kaasa minema.

Tüdruku vanemad olid aga vastu ja tüdruk põgenes koos poisiga parvele. Poisi kaaslastel süütasid lõkked risuhunnikutest, kui armunud tagasiteele asusid. Üks neist ronis eriti kõrge puu otsa ja süütas seal tünnitule, et teed näidata.

Kui poiss ja tüdrukud kodukaldale jõudsid, tantsisid kõik lõkete ümber. Need tuled paisusid nii vägevaks ja rahva rõõm nii suureks, et võõrad sõjamehed taganesid. Ka tüdruku vanemad tulid tütre järel tagasi üle jõe ja leppisid poisi vanematega. Sealt siis jaanituled, peod, mis tänaseni kestavad – kord aastas – jaanipäeval.

Juhani Püttsepp

Jaaniööl tuleb iseäralik elu loodusesse. Puu kõneleb Jaaniööl puuga, loom loomaga, lind linnuga. Puud ja loomad tunnevad tulevikku ja minevikku, ja kõigist neist juhtumistest räägivad nad tihti Jaaniööl. Ainult targad mõistavad nende juttu ja saavad sedaviisi saladusi teada.

Jaaniööl öitsevad sõnajala õied. Jaaniussid valgustavad ööd, Jaanililled juhatavad õnne rohud kätte, mis kõik lukud avavad. Jaanlinna väravad avavad endid, nii et igaüks selle ilu võib näha.

Mis ime siis, kui kõige selle peale vaadates Jaanipäeva iseäraliku peona pühitsetakse, Jaanituled põlema süüdatakse, majad kaskedega ja lilledega ära ehitakse ja neiud meestele Jaaniõhtul pärjad pähe panevad. Jaaniööl nõuab rahvas suurema peo õigust, et tants lahti lasta ja suur elumüsteerium valla päästa. Alaku siis tantsupeo müsteerium, kus Leedu, Läti ja Eesti tantsijad koos Jaaniööd tähistavad ja igaüks seda ilu imetleda võib! (Matthias Johann Eiseni ainetel)

Lavastaja **Renee Nõmmik**

Muusikaline kujundaja ja tuletantsude muusika autor **Ardo Ran Varres**

Valguskunstnik **Meelis Lusmägi**

Tuletantsude lavastaja Katrin Essenson koostöös leiutaja ja tuleartist Mihkel Joala ning tuleartistidega Dragonels, Flameous, Kelfirius, Zerkalo ja Triktivabrik.

Leedu kava

Jaaniöö lummus

Õite värvikad mustrid ja päikese nõiduslik ring taevas kuulutavad aasta lühima öö ja pikima päeva – jaanipäeva – tulekut. Sel ööl läheneb õhtuvalgus hommikuvalgusele, ning et neid täielikult ühendada, tek- kis inimestel mõte süüdata lõkkes kõrgetel mägedel. Sel ajal punusid tüdrukud lillepärgi ja ennustasid oma saatust. Usutakse, et jaaniööl õit- seb tumedate metsade varjus saladuslik sõnajalg ning tema õis on nii väike nagu kalasoomus ja värvikas kui vikerkaar. Paljud inimesed püüa- vad leida õitsvat sõnajalga, uskudes, et see toob neile õnne, rikkust ja armastust. Jaaniööl ei ühine ainult õhtu ja hommik, vaid ka taevas ja maa, tuli ja vesi ning ka kaks noort inimest, kes on otsustanud leida oma sõnajalaõie.

Leedu üliõpilaste tantsukava jutustab kahe noore inimese armastuse loo. Selle esitavad rohkem kui 400 Leedu üliõpilastantsijat, kes tantsivad elurõõmsalt ja lustlikult, kuid samal ajal näitavad nende lüürilised tantsud, kuidas sünnib armastus.

1. Sissetulek

Muusika Saulius Petreikis

2. Laupäeva õhtul

Koreograafia Edmundas Žička. Muusika Valentinas Bagdonas, Edmundas Žička

3. Käokene oksal

Koreograafia Vidmantas Mačiulskis. Muusika Jūratė Baltramiejūnaitė. Sõnad rahvaluulest.

Kompositsioon Margarita Tomkevičiūtė

4. Käokene

Koreograafia Edita Stundytė. Muusika Donatas Zakaras. Kompositsioon Indrė Alaburdienė

5. Punume, õed, pärgi

Koreograafia Birutė Navickaitė. Muusika Leonas Povilaitis. Kompositsioon Rimutė Zaleckaitė

6. Ratsamees

Koreograafia Juozas Lingys. Muusika Jonas Švedas. Kompositsioon Margarita Tomkevičiūtė

7. Hopp-hopp, oravakene

Koreograafia Vidmantas Mačiulskis. Muusika Algirdas Klova

8. Jaanipolka

Koreograafia Vytautas Buterlevičius. Muusika Vytautas Juozapaitis. Komposit- sioon Margarita Tomkevičiūtė

9. Jaanipuu õis

Koreograafia Vidmantas Mačiulskis. Muusika Vytautas Juozapaitis. Sõnad rahvaluulest

10. Jaaniöö ended

Koreograafia Tamara Kalibataitė. Muusika Vidas Aleksandravičius. Komposit- sioon Indrė Alaburdienė

11. Varavalgeni

Koreograafia Rimutė Zaleckaitė. Muusika Kęstutis Lipeika

Kunstiline juht ja peaballettmeister **Vidmantas Mačiulskis**

Peaballettmeistrid **Rimutė Zaleckaitė, Margarita Tomkevičiūtė**

Ballettmeistrid **Indrė Alaburdienė, Edmundas Žička**

Tuletants „Meekarva kollase valguse ihalus“

Aasta pikemal päeval, kui päike paistab korraks paigal seisvat, ilmutab end tuletantsudes neile, kes oskavad vaadata, päikeseline Tulilind. Teda saatvad tähtede hajusparved pakuvad ebamaiselt kaunist vaatamängu.

Läti kava

Jaaniööl ei maga keegi

Läti rahva jaoks seostub suvine pööripäev paljude uskumuste, rituaalide ja vanade tavadega. Aasta lühim öö on tuntud kui imede öö ja igauks on kutsutud pidutsema – nii noored kui ka vanad, sest imed sünnivad nii looduses kui ka inimeste seas.

Need, kes jaaniööl magama jäävad, magavad terve suve maha.

Ainult jaaniööl õitseb sõnajalg kuldsete õitega. Need, kel on õnn seda näha, peavad midagi soovima, sest see soov läheb täide.

Suvisel pööripäeval peavad neid ja noormehed olema väga tähele- panelikud – kui neiu vaatab jaaniööl järve, võib ta näha oma tule- vast kaasat; neid peavad ka roosipärjad pähe panema ja alasti ringi jooksuma. Ükskõik milline noormees tüdruku kinni püüab, on ta selle tüdruku jaoks õige.

Neid suvise pööripäeva tundeid, elamusi ja seiklusi väljendavad oma tantsukavas 620 läti tantsijat 15 noorte tantsurühmast ja neljast kesk- ealiste tantsurühmast.

1. Jaaniöö

Koreograafia Jānis Ērglis. Muusika Raimonds Tīguls

2. Tūdaliņ, tādagiņ

Koreograafia Aija Baumanė. Läti rahvaviis. Seadnud Georgs Dovgjallo

3. Kūsisin Jaani kāest

Koreograafia Jānis Purviņš. Muusika Sniedze Grīnberga

4. Ma ratsutasin Preisi maid

Koreograafia Jānis Ērglis. Musika albumist „Kaunimad laulud”

5. Ma magasin ōndsat und

Koreograafia Jānis Ērglis. Muusika Ilga Reizniece

6. Indulis Zigzag

Koreograafia Guna Trukšāne. Läti rahvaviis. Seadnud Māris Muktupāvels

7. Kas mõtlesid, kas lootsid?

Koreograafia Jānis Ērglis. Muusika Andris Alviķs

8. Saareke

Koreograafia Dagmāra Bārbale. Rahvaviis. Seadnud Kaspars Bārbals

Kunstilised juhid **Ilze Mažāne, Rolands Juraševskis**

Kunstiliste juhtide abi **Elita Treilone**

Pealavastaja **Jānis Siliņš**

Tuletants „Mesilaste teele saatmine taevatähtede poole”

Kas see kõik juhtus päriselt või mitte, vähemalt saab oletada, tähetol- mus leiab iga mesilane nagu iga täheplahvatus oma unikaalse tee.

Teada on, et suvine pööripäev on aeg olla õnnelik, aeg tantsimiseks, laulmiseks, rõõmu jagamiseks – see on tulefestival tähistamaks Päikese- tähe täit väge.

Eesti kava

Eesti tantsuprogramm on loodud Juhani Püttsepa jutustuse „Jaaniõhtu lugu“ ainetel, viidates tantsude ja vahestseenidega loole, kus ühes muistses külas poiss ja tüdruk kohtuvad, armuvad, olude sunnil teine- teisest lahkuma peavad, kuid lõpuks ikkagi õnnelikult kokku saavad.

Meie Jaanimüsteriumi tantsuprogrammis sümboliseerivad meest ja naist valgusallikad – valguspall ja valguslatt. Nagu jutustuses pea- tegelased, nii ka meie lavastuses valgused kohtuvad, eraldatakse teine- teisest, et lõpuks taas kokku saada. Samuti lahutab ja ühendab ka vesi.

1. Vesi I

Muusika Ardo Ran Varres. Koreograafia Tiina Ollesk. Lavastus Tiina Ollesk ja Renee Nõmmik. Esitavad TLÜ BFM koreograafia õppekava kaasaegse tantsu- kunsti tudengid ja vilistlased

2. Örn haare

Muusika Toomas Valk. Esitab ansambel Klapp. Koreograafia Kätrin Järvis ja Helena-Mariana Reimann. Lavastus Marina Kuznetsova. Esitavad segarüh- mad

3. Kihnu ratas

Rahvamuusika seade ja esitaja Kihnu poisid. Koreograafia ja lavastus Elo Unt. Esitavad segarühmad

4. Nädalalugu

Rahvamuusika on Maria Koerti järgi seadnud ja esitab ansambel RÜÜT. Koreograafia ja lavastus Aveli Asber. Esitavad segarühmad

5. Vesi II

Muusika Ardo Ran Varres. Koreograafia Tiina Ollesk. Lavastus Tiina Ollesk ja Renee Nõmmik. Esitavad TLÜ BFM kaasaegse tantsukunsti tudengid ja vilist- lased

6. Naise ja mehe lugu

Muusika „Ema hääl kutsub“, esitab ansambel Metsatöll. Koreograafia Ene Jakobson, lavastus Renee Nõmmik. Esitavad segarühmad

7. Nelja tee ristil

Muusika Kail Visla „Sarviliste tants“. Esitab ansambel Kratt. Koreograafia Kertu Alvre. Lavastus Renee Nõmmik. Esitavad naisrühmad

8. Unelus

Rahvalaulu „Meeste kutse“ seade ja esitus ansambel Midrid. Koreograafia ja lavastus Elo Unt. Esitavad naisrühmad ja segarühmade naised

9. Öised orjad

Rahvalaulu seade ja esitus ansambel Oort. Koreograafia Kätrin Järvis. Lavastus Jaanus Randma. Esitavad tantsuansamblite meesrühmad

10. Kokkusaamine

Muusika Ardo Ran Varres. Koreograafia ja lavastus Tiina Ollesk ja Renee Nõmmik. Esitavad segarühmad

11. Tantsulugu rätidega

Rahvamuusika „Maarahva labajalg“ seade ja esitus ansambel Gjangsta. Koreograafia Kätrin Järvis. Väljakulavastus Aveli Asber. Esitavad segarühmad

12. Imeliku labajalg

Muusika Ardo Ran Varres (tantsulavastusest Kevade, Vanemuine 2009) ja esitus ansambel Sireli. Koreograafia ja lavastus Jaanus Randma. Esitavad segarühmad.

Ühendtantsurühmad

Folkloorsete tantsude süit Eesti, Läti ja Leedu rahvatantsudest

1. Terve vald

Eesti rahvamuusika, folkloorne koreograafia

2. Tulge siia, Jaani lapsed

Läti rahvamuusika, folkloorne koreograafia

3. Lõbus tants (Žemaitija)

Leedu rahvamuusika, folkloorne koreograafia